

Nr 20.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inköp för statens räkning av gatsten; given Stockholms slott den 3 januari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Leo:

Av 1931, 1932 och 1933 års riksdagar anvisades medel till ett sammanlagt belopp av 8,630,000 kronor till inköp för statens räkning av gatsten, varjämte 1932 års riksdag medgav, att de medel, som inflöte vid försäljning av

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 1 saml. Nr 20.

sten från statens med för budgetåret 1931/1932 anvisat anslag inköpta förråd av gatsten, finge under budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 användas för fortsatta beställningar av gatsten. Med ifrågavarande medelsdispositioner avsågs att bereda arbetstillfällen för inom stenindustrin sysselsatta arbetare, vilka huvudsakligen på grund av den nedgående gatstensexporten blivit arbetslösa. Beträffande de närmare villkoren och bestämmelserna för upphandlingen av gatsten torde jag få hänvisa till det vid propositionen den 17 mars 1933, nr 206, fogade statsrådsprotokollet. Här torde emellertid böra erinras om att upphandlingen ägde rum genom statens steninköpskommitté, som bestod av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande jämte fyra representanter för företagare respektive arbetare, samt att inköpspriset efter verkställd utredning bestämdes till vederbörande leverantörers självkostnadspris — däri ej inräknad lagringskostnad — dock högst vissa angivna belopp per kvadratmeter.

Sålunda inköpt gatsten avsågs att försälas genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg. I fråga om försäljningspriset meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser genom brev den 4 november 1932 och fastställde därvid vissa pris per kvadratmeter. Med anledning av uttalande av riksdagen i dess skrivelse den 7 april 1933, nr 147, att riksdagen med avseende å möjligheterna till en önskvärd snabbare försäljning av stenen ansåge, att köpevillkoren borde anpassas efter det allmänna marknadsläget och vid varje tidpunkt i övrigt rådande förhållanden, anbefallde Kungl. Maj:t den 7 april 1933 väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att iakttaga vad riksdagen sålunda anfört samt att, i vad på styrelsen kunde ankomma, verka för att sten från statens stenförråd måtte vinna avsättning.

I syfte att bereda ytterligare arbetstillfällen och med hänsyn till att stenindustriföretagen, vilka enligt avtal med steninköpskommittén åtagit sig att utan kostnad för staten lagra den levererade gatstenen i högst fem år, därefter skulle äga uttaga avgift för fortsatt lagring, anvisades vid 1934 och 1935 års riksdagar medel för stensättning av vägar genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg. För sådant ändamål hava beviljats tillhopa 9 miljoner kronor. Mindre partier sten hava därjämte kostnadsfritt ställts till vissa statliga affärsverks förfogande och enligt medgivande av 1935 års riksdag bortskänkts till vissa vägdistrikt m. fl.

Beträffande de inköpta stenpartierna och deras avsättning hava riksdagens år 1935 församlade revisorer i sin nyligen avgivna berättelse under § 12 meddelat följande sammanställning:

	Smågatsten		Storgatsten		Kantsten	
	kvm	kvm	kvm	kvm	löpmeter	löpmeter
Inköpt sten		2,345,744		78,446		19,133
Sålt t. o. m. 1933	520,109		10,241		4,657	
Förbrukat 1933—1934	760,421		22,205		14,476	
Förbrukat $\frac{1}{11}$ 1935— $\frac{15}{11}$ 1935	188,760		33,357		—	
Stensättning för av 1935 års riksdag anvisade medel..	600,000	2,069,290	4,800	75,603	—	19,133
Återstår disponibelt $\frac{16}{11}$ 1935		276,454		2,843		—

I anslutning härtill anföra revisorerna, att statens innehav av gatsten genom av riksdagen åren 1934 och 1935 beslutade åtgärder minskats i sådan utsträckning, att en återgång för stenindustrin till mera normala förhållanden icke oväsentligt underlättats, samt att, enligt vad revisorerna inhämtat, återstående, icke disponerade kvantiteter syntes helt komma att tagas i anspråk under år 1936 utan att därför några särskilda åtgärder behövde vidtagas utöver dem, vilka redan beslutats.

Slutligen får jag erinra om att Kungl. Maj:t beviljat Sveriges granitindustris exportförening m. b. p. a. en kredit av intill 2 miljoner kronor för tillverkning av gatsten, varigenom arbete beretts 1,000—1,200 arbetare till utgången av februari månad 1936.

Det är allmänt känt, att inom de kommuner, vilka i huvudsak äro beroende av stenindustriens produktionsmöjligheter, de numera förbättrade konjunkturen på den allmänna arbetsmarknaden icke medfört någon egentlig lättnad i arbetslösheten. Särskilt kännbart har detta förhållande varit i Göteborgs och Bohus län samt Blekinge län, där befolkningen inom ett flertal kommuner i betydande utsträckning eller så gott som helt är hänvisad till arbetsmöjligheterna inom nämnda industri. Framför allt under vintermånaderna äro förhållandena svårartade inom ifrågavarande kommuner. Jag har med hänsyn till nu nämnda omständigheter ansett mig böra upptaga till prövning möjligheten att genom en tillfällig statsbeställning av gatsten bereda arbetstillfällen inom stenindustrin och därmed mildra befolkningens svårigheter.

Jag kan i detta sammanhang omnämna, att efter särskild utredning, verkställd under ordförandeskap av landshövdingen i Göteborgs och Bohus län, förslag i olika avseenden framlagts i syfte att bereda befolkningen i stendistrikten utkomst. Bland dessa förslag ingår även att stensättning av vägar skulle kontinuerligt och i större utsträckning än hittills komma till utförande. Yttrande över detta förslag har infordrats från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen men har ännu icke inkommit.

Innan jag ingår på upphandlingsfrågan, torde jag få i korthet lämna några uppgifter om arbetslöshetsförhållandena inom stenindustrin.

Av tillgängliga uppgifter framgår, att antalet hjälpsökande arbetslösa stenarbetare den 31 juli 1935 uppgick, i Göteborgs och Bohus län till 3,241, motsvarande 72.2 procent av hela antalet arbetslösa inom länet, och i Blekinge län till 1,066 eller 41.2 procent av länets arbetslösa. Vid utgången av oktober månad 1935 voro motsvarande tal för Göteborgs och Bohus län 3,452 (omkring 80 procent) och för Blekinge län 1,154 (något över 60 procent). I nämnda båda län samt i Hallands och Kalmar län var hela antalet hjälpsökande stenarbetare vid nämnda tidpunkt 4,885. Vid utgången av november månad arbetade i stenindustrin omkring 2,330 arbetare, medan omkring 4,139 arbetare voro anmälda som arbetslösa. Av sistnämnda antal belöpte 2,890 på Göteborgs och Bohus län, 969 på Blekinge län, 141 på Kalmar län och 139 på Hallands län. Av dessa torde emellertid ett icke obetydligt antal hava

erhållit hjälp i en eller annan form. Arbetslöshetsläget i nämnda fyra län belyses av följande siffror:

L ä n	Reservarbetare stats- liga	kommun- ala	kom- mu- nala.	Arbets- läger och kurser	Under- stöd av staten	Ohjälps- ta	Sum- ma.	Därav tillhö- rande stenin- dustrien
Göteborgs och Bohus län ..	1,992	465	14	16	362	521	3,370	2,890
Blekinge län	867	280	14	—	—	364	1,525	969
Kalmar »	92	84	3	—	—	103	282	141
Hallands »	24	12	69	—	—	70	175	139
	2,975	841	100	16	362	1,058	5,352	4,139

Av de inom stenindustrien sysselsatta arbetarna, vid utgången av sistlidna november månad omkring 2,330 man, torde omkring hälften hava erhållit detta arbete genom förutnämnda statskredit, vilken löper till utgången av instundande februari månad.

På mitt föranledande har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* i skrivelse den 5 december 1935 avgivit förslag dels om lämpligaste sättet för upphandling av gatsten, förslagsvis till ett sammanlagt belopp av 2 miljoner kronor, och om de villkor, som därtill böra knytas, dels om lämpligaste sättet för den upphandlade stenens användning och dels om ianspråktagande för nämnda upphandling av de under innevarande budgetår inflytande automobilskatte-medlen.

Vad till en början beträffar frågan vilka sorters sten, som lämpligen kunna bli föremål för upphandling, anför *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*:

Den under åren 1931—1933 inköpta stenen utgjordes till övervägande del av smågatsten och storgatsten. Enligt styrelsens i det följande framlagda förslag skulle den sten, som nu avses att inköpas, i huvudsak användas för stensättning i styrelsens regi av därför lämpliga vägar. Jämlikt av styrelsen fastställda normer för dylikt arbete kommer uteslutande smågatsten till användning; storgatsten har visat sig mindre lämplig för ändamålet. Det skulle därför vara mest fördelaktigt, om allenast tillverkning av smågatsten kunde komma i fråga. Då emellertid stenmaterialet i vissa delar av Blekinge endast lämpar sig för tillverkning av storgatsten, lär icke kunna undvikas, att jämväl sådan sten inköpes. Denna sten torde, i den mån den ej kan komma till användning vid styrelsens stensättningsarbeten, kunna bli föremål för försäljning.

Inköpet av gatsten bör således huvudsakligen avse smågatsten. Denna bör utgöras av den i Sveriges standardiseringskommissions standardtabeller för gatsten såsom »Smågatsten 8—10 SVS-2» betecknade stensorten. Den storgatsten, som kan komma att inköpas, bör vara av de i nämnda tabeller såsom »Storgatsten A 1 SVS-1», »Storgatsten A 2 SVS-1» och »Storgatsten A 3 SVS-1» betecknade sorterna.

Vidkommande de villkor, fortsätter styrelsen, vilka borde knytas till den ifrågasatta beställningen av gatsten, syntes de för tidigare statsinköp i Kungl. Maj:ts brev den 19 juni 1931 meddelade i tillämpliga delar böra lända till efterrättelse. Dock syntes det böra övervägas att ändra grunderna

för bestämmandet av stenens inköpspris, så att nämnda pris bringades i närmare överensstämmelse med marknadspriset. Härom anför styrelsen:

Styrelsen har vid sin försäljningsverksamhet funnit, att gatsten av privata producenter saluföres till priser, som väsentligt understiga det statens självkostnadspris (= stenens inköpspris + kostnader för lastning, transport och assurans), varmed styrelsen har att kalkylera vid försäljningarna. Anledningen härtill är att söka i följande omständigheter.

Statsbeställningarna tilldelades praktiskt taget uteslutande de på export arbetande stenindustriföretagen, vilka av naturliga skäl äro lokaliserade till landets kusttrakter. Den beställda stenen upplagrades därför huvudsakligen vid kusterna. Vid leverans till förbrukare inne i landet måste styrelsen räkna med avsevärda transportkostnader, under det att stenindustriföretag å dylika orter icke behöva pålägga sin vara dylika utgifter.

Anledningen till den konstaterade avsevärda skillnaden mellan statens självkostnadspris och privata företagens försäljningspris är vidare att söka i det relativt höga inköpspris, som staten fått erlægga för den beställda stenen.

Såvitt styrelsen kan bedöma torde företagarnas självkostnadspris få anses i allmänhet hava beräknats väl högt. Att detta var fallet åtminstone under första tiden de statliga stenbeställningarna ägde rum, synes framgå av Kungl. Maj:ts brev den 23 september 1932 och steninköpskommitténs skrivelse den 17 i samma månad. Kommittén lät nämligen genom särskilda utredningsmän undersöka olika stenindustriföretags självkostnadspriser. I nämnda skrivelse anföres härom bland annat följande: Anmärkas må att utredningsmännen i sina beräkningar rörande de olika firmornas självkostnader vid gatstenstillverkningen på anförda skäl ansett sig böra i självkostnaderna inkludera viss andel av administrativa kostnader och avskrivningar, vilken andel beträffande de administrativa kostnaderna upptagits till halva beloppet, dock högst 25 öre per kvm, och beträffande avskrivningar till i regel högst 5 öre för småbrott och 10 öre för drift med övervägande storbrott. Utredningsmännen ha emellertid varit mycket tveksamma, om fullt så stort belopp borde få medtagas för administrationskostnader, då motsvarande belopp per kvm vid normal drift syntes vara lägre. Även beträffande de i kalkylerna medtagna avskrivningsbeloppen synes viss tveksamhet hava gjort sig gällande bland utredningsmännen.

Den sålunda verkställda undersökningen synes hava medfört, att inköpsprisen kunde sänkas i någon mån.

Såsom nämnts hyser styrelsen den uppfattningen, att ifrågavarande självkostnader varit för högt beräknade. Någon möjlighet att annars förklara den konstaterade skillnaden mellan försäljningspriset för statens sten och annan sten lär icke finnas. Styrelsens antagande synes också vinna stöd av innehållet i inköpskommitténs citerade skrivelse.

Enligt styrelsens mening bör därför vid de ifrågasatta stenbeställningarna med särskild noggrannhet tillses, att vederbörande företags självkostnader för framställandet av stenen icke bliva för högt beräknade.

Beträffande organisationen av ifrågavarande gatstensupphandling anför väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att stödaktionen enligt styrelsens mening borde organiseras på i huvudsak samma sätt som skett beträffande förutnämnda tidigare åtgärder. Härom yttrar styrelsen vidare:

Sålunda bör inköpet av stenen med därtill hörande angelägenheter, då något därför lämpat statligt organ ej torde finnas, omhändertagas av en särskild kommitté. Kommittén synes lämpligen kunna i likhet med den tidigare in-

köpskommittén bestå av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande samt fyra ledamöter. Av ledamöterna i den tidigare kommittén skulle två representera företagare och utses av Sveriges granitindustriförbund samt två företräda arbetare och utses av svenska stenindustriarbetareförbundet. Att representeranter för dessa två intressen böra ingå i den föreslagna kommittén synes vara klart. Emellertid torde vara lämpligt, att i kommittén jämväl ingå ledamöter, som besitta särskild sakkunskap inom det handelspolitiska och inom arbetslöshetens område. Enligt styrelsens åsikt böra därför av de fyra ledamöterna en representera kommerskollegium och utses av kollegiet, en representera statens arbetslöshetskommission och utses av kommissionen, en representera stenindustriföretagare och utses av Sveriges granitindustriförbund samt en representera stenindustriarbetare och utses av svenska stenindustriarbetareförbundet.

Vid förefallande behov, anför styrelsen vidare, borde den föreslagna inköpskommittén äga att med sig associera särskilda sakkunniga. Med hänsyn till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens i det följande föreslagna uppgift att ombesörja den inköpta stenens avsättning, syntes kommittén böra, då så ansåges erforderligt, tillkalla representant för styrelsen. Det borde slutligen åligga kommittén att omhändervar prissättningen vid stenbeställningarna, vilket arbete liksom förra gången, därest tillfälle därtill gäves, borde utföras av särskilda av kommittén tillkallade sakkunniga.

Om möjligheten att vinna avsättning för den vid nu ifrågavarande inköp upphandlade gatstenen anför väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Den under åren 1931—1933 statsbeställda stenen har dels blivit föremål för försäljning och dels, under sista åren, kommit till användning såsom beläggning å viktigare vägar, varjämte stenen slutligen i viss mindre omfattning börjat bortskänkas. Beträffande den nu ifrågavarande stenens användning synes vara önskvärt, att densamma användes på det sätt, som minst kan inverka på stenmarknaden i övrigt, vilken i så fall skulle behållas åt stenindustrien. Försäljning eller bortskänkande av stenen bör därför icke ifrågakomma annat än då så är oundgängligen nödvändigt. Om stenen användes för statliga stensättningsarbeten, kan detta näppeligen påverka marknaden, då de vägar, som kunna ifrågakomma härför, med hänsyn till kostnaderna icke kunna tänkas bli stenbelagda annat än genom statens försorg och på statens bekostnad. Då såsom förut nämnts smågatstenen väl lämpar sig för dylikt arbete, vill styrelsen föreslå, att hela det parti smågatsten, som kommer att beställas, får användas för statliga stensättningsarbeten.

Dessa arbeten synas lämpligast böra anordnas på samma sätt som de stensättningsarbeten, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 22 juni 1934 och den 20 juni 1935 bedrivits och för närvarande bedrivs av styrelsen, d. v. s. så att stenen kommer till användning för stensättning av härför lämpliga vägar å landsbygden ävensom, i viss mindre omfattning, för stensättning av gator i städer.

Den ifrågasatta tillverkningen av smågatsten torde med tidigare tillämpade pris överslagsvis kunna beräknas komma att omfatta cirka 550,000 kvadratmeter; denna kvantitet räcker till stensättning av omkring 9 mil vägar.

Emellertid är att märka, att förefintligheten av ur transportsynpunkt lämpligt belägna vägar, som utan förarbeten kunna stensättas, är ganska ringa. Vissa vägar, som kunna ifrågakomma för stensättning, äro i stor utsträckning i behov av såväl breddning som grundförstärkning. Utan att erforderliga åtgärder härutinnan vidtagits kan det vare sig ur teknisk eller ekonomisk syn-

punkt vara försvarligt att belägga vägarna med gatsten. Inom en snar framtid torde emellertid åtskilliga vägar bli ombyggda till den standard, att de kunna utan förarbeten beläggas med smågatsten.

Då de vägar, som sålunda kunna ifrågakomma för stensättning, få anses fullt motsvara de fordringar, som rimligen kunna ställas på vederbörande vägdistrikt, torde ej kunna ifrågasättas, att vägdistriktet skola ikläda sig kostnaderna för erforderliga förarbeten. Dessa kostnader synas därför böra åvila staten. Enligt vad styrelsen under hand inhämtat från statens arbetslöshetskommission lär breddning och grundförstärkning av vägar icke vara arbete av den art, att det lämpligen kan komma till utförande genom kommissionens försorg. Det synes därför erforderligt, att visst belopp, förslagsvis en miljon kronor, för ändamålet ställes till styrelsens förfogande och att erforderliga arbeten få utföras genom styrelsens försorg.

Vidkommande frågan, när de föreslagna stensättningsarbetena och därav föranledda förarbeten böra verkställas, må följande anföras.

Om särskilt anslag för omförmälda förarbeten anvisas av 1936 års riksdag, skulle dessa arbeten kunna verkställas under loppet av åren 1936 eller 1937. I så fall skulle själva stensättningsarbetena kunna påbörjas under åren 1937 eller 1938 och sålunda anslag härtill kunna anvisas av 1937 års riksdag. Alternativt kan tänkas, att man låter förarbetena ingå i själva stensättningsarbetena och att nämnda anslag å en miljon kronor anvisas i samband med anslag till stensättningen.

Med hänsyn till nu rådande relativt goda förhållanden å arbetsmarknaden, fortsätter styrelsen, syntes emellertid skäl tala för att ifrågavarande stensättningsarbeten, vilka finge anses relativt väl lämpade för avhjälpande av arbetslöshet, uppskötas till tidpunkt, då arbetslösheten å vederbörande orter kunde anses påkalla desammas igångsättande, och arbetena skulle sålunda erhålla karaktär av beredskapsarbeten. En dylik anordning krävde att lagringstiden för gatstenen sattes relativt hög. Vid den senaste beställningen hade densamma varit 5 år. Med hänsyn till vad här anförts syntes böra övervägas, om icke lagringstiden borde bestämmas till cirka 10 år.

Då den storgatsten, som kunde komma att beställas, fortsätter styrelsen, icke med fördel kunde användas för statligt stensättningsarbete, borde densamma försäljas. För denna försäljning syntes i tillämpliga delar böra lända till efter rättelse de villkor, som härutinnan meddelats i Kungl. Maj:ts brev den 7 april 1933 angående fortsatt inköp av gatsten för statens räkning m. m.

Beträffande slutligen frågan om anvisande av medel för omförmälda ändamål har styrelsen framhållit, att den till inköp ifrågasatta stenen enligt styrelsens förslag i övervägande omfattning skulle komma till användning för stensättning av viktigare vägar och gator. Det syntes därför finnas fog för att erforderliga belopp för inköp ävensom för förarbeten och stensättning utginge av automobilskattemedel. I så fall syntes det för inköp avsedda beloppet å 2 miljoner kronor böra anvisas att utgå av de under innevarande budgetår inflytande automobilskattemedlen. Då jämväl städernas vägar skulle kunna stensättas med ifrågavarande gatsten, syntes beloppet böra utgå före fördelningen av automobilskattemedel mellan städer och landsbygd.

För den svenska stenindustrin, som normalt i huvudsak är inriktad på gatstenstillverkning för export, hava de senaste åren på grund av bland an-

*Departement-
schefen.*

nat de handelspolitiska förhållandena utvisat en till omkring 20 procent av tidigare exportvärden minskad avsättning av gatsten utomlands. Helt naturligt måste detta förhållande medföra betydande svårigheter att bereda arbete inom ifrågavarande industri för de därtill knutna arbetarna. Dessas antal synes visserligen hava minskats till nära hälften, men av de ännu till nämnda industri hänförliga arbetarna, överslagsvis beräknade till 6,500 man, hava för närvarande icke mer än omkring 2,300 sysselsättning vid stenbrotten och av dessa äro inemot 1,200 sysselsatta vid arbeten, som hållas i gång med hjälp av förut omförmälda statslån. Sedan dessa arbeten vid utgången av instundande februari månad torde hava avslutats, synes alltså fortsatt sysselsättning kunna beredas endast en mindre del av arbetarna, därest icke staten träder emellan.

Läget inom de av stenindustrien närmast berörda kommunerna synes således vara sådant, att det, såsom inledningsvis framhållits, torde böra tagas i övervägande att, på sätt skedde åren 1931—1933, genom statsbeställning av gatsten bereda arbete åt ytterligare ett antal stenarbetare och därmed lätta det ekonomiska trycket på kommunerna. För sådant ändamål har jag funnit ett belopp av 2 miljoner kronor lämpligt avvägt. En upphandling av denna omfattning har nämligen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknats komma att avse omkring 550,000 kvadratmeter smågatsten, vartill möjligen skulle komma ett mindre parti storgatsten, och enligt vad jag inhämtat skulle nämnda kvantitet smågatsten motsvara omkring 150,000 dagsverken. Då sålunda upphandlad gatsten är avsedd att, på sätt jag i det följande förordar, komma landets väg- och gatuväsende till nytta, har jag, såsom tidigare i dag anmälts (sjätte huvudtiteln, punkt 14), med hänsyn jämväl till övriga dispositioner av automobilskattemedel ansett beloppet lämpligen kunna utgå av de under innevarande budgetår inflytande automobilskattemedlen.

Jag vill alltså förordar, att upphandling av gatsten för statens räkning kommer till stånd i nyss angiven omfattning och att härför avses ett belopp av högst 2 miljoner kronor av de under innevarande budgetår inflytande automobilskattemedlen.

Vad angår sättet för verkställande av ifrågavarande upphandling har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit, att inköpen skola organiseras på i huvudsak samma sätt som de under åren 1931—1933 verkställda och att även i övrigt de då meddelade bestämmelserna i stort sett skola tillämpas. I enlighet härmed skulle enligt styrelsens förslag tillsättas en av fem personer bestående steninköpskommitté, sammansatt på sätt i det föregående angivits. För den upphandling i mera begränsad omfattning, varom här är fråga, kan det, med hänsyn till erfarenheter från de tidigare stenupphandlingarna, emellertid möjligen visa sig tillräckligt, att inköpskommittén består av tre av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter, av vilka en är opartisk ordförande och de övriga representanter för företagare respektive arbetare. Kommittén skulle hava till uppgift att besluta om statsbeställningens fördelning mellan de olika industriföretagen samt med dessa träffa avtal om

villkoren för beställningarnas utförande. Beställningarna böra uppenbarligen så placeras, att de i möjligaste mån fylla sitt arbetslöshetslindrande syfte samtidigt som det måste tillses, att stenen blir av tillfredsställande kvalitet. Av naturliga skäl bör den övervägande delen av beställningarna lämnas till företag i Bohuslän och Blekinge, och det torde vara önskvärt, att sysselsättning företrädesvis beredes sådana arbetare inom stenindustrin, som hava svårigheter att övergå till annat yrke. Jag förutsätter, att kommittén skall samråda om hithörande frågor såväl med vederbörande centrala och lokala arbetslöshetsorgan som med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilken styrelse bör, liksom hittills varit fallet, omhändervisa den upphandlade gatstenen.

Vad beträffar inköpspriset vid beställningarna är det såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit av vikt, att detta icke upptages till högre belopp än respektive företags självkostnader. Med hänsyn till angelägenheten av att ifrågakarande arbeten icke fördröjas torde någon mera ingående undersökning härutinnan knappast bliva möjlig och synes icke heller oundgänglig med hänsyn till att material för frågans bedömande blivit tillgängligt i samband med beviljandet av förutnämnda statslån.

Kostnaderna för kommitténs verksamhet torde i likhet med kostnaderna för den tidigare steninköpskommittén böra bestridas med anlitan av de för upphandlingen beviljade medlen.

Närmare bestämmelser om ifrågakarande upphandling torde det liksom vid tidigare beställningar få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela.

Vad slutligen beträffar det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen berörda spörsmålet om den framtida användningen av de för statens räkning upphandlade gatstenspartierna ansluter jag mig till styrelsens uppfattning, att dessa endast undantagsvis böra försälgas. Lämpligast synes vara, att inköpt gatsten lagras för att i sinom tid användas för stensättning i statlig regi eller eljest genom statens försorg. Företrädesvis torde dylika arbeten böra utföras, då läget på arbetsmarknaden påkallar igångsättande av allmänna arbeten till motverkande av arbetslöshet. I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser jag det därför riktigt, att för staten kostnadsfri lagring av inköpt sten om möjligt avtalas för längre tid än som skedde vid de tidigare steninköpen, då sådan lagringstid enligt de träffade avtalen var fem år.

Med hänsyn till förevarande ärendes brådskanie natur vore det önskvärt, att detsamma bleve föremål för behandling redan på ett tidigt stadium av riksdagens arbete.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av de under budgetåret 1935/1936 inflytande automobilskattemedlen må under samma budgetår användas ett belopp av högst 2 miljoner kronor till inköp av gatsten för statens räkning i huvudsak på det sätt, som av mig i det föregående angivits.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.
